

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. iij. De speciebus impressis sensus interni.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

aliquid delectabile: ergo recordantur doloris & delectationis. Denique appetitus delectatur externis sensationibus, gustu v.g. ciborum, ad quod necesse est ut sensus internus percipiat illam delectationem gustus: ergo sensationes sensuum externorum percipiuntur ab imaginatione.

Dico quinto, probabiliter videri, tamen difficile probetur, quod sensus internus non potest percipere suas sensationes.

Ratio est, quia reflexio excedere videtur vires potentie cuiuscunque materialis, idem probari etiam solet spiritualitas intellectus ex eo, quod cognoscat reflexe suas operationes; quod sane vix video demonstrari, quia inquit, sicut totum corpus non potest sibi rem supponi, sed tantum pars supra partem; ita nec vlla potentia corporea reflexe se potest supra seipsam; quæ non est ratio nisi probabilis, ut patet. Melius ergo probatur, quia nulla ratio cogit vim illam tribuere sensui vel interno, vel externo, vel cognoscere possit reflexe suas operationes.

Ad primam respondeo, sensationem externam non esse aliquid sensibile sensui externo, sed esse aliquid sensibile interno sensui. Percipitur autem per eandem speciem, quæ cognoscitur obiectum sensibile; sicut sensibile commune cognoscitur per eandem speciem, quæ cognoscitur sensibile proprium. De causa verò productiva istarum specierum dicitur *scilicet* 3. Neque datur processus in infinitum, quia operationes sensus interni solus percipit intellectus, qui reflexe suas cognoscit operationes.

Ad secundam respondeo, bruta non recordari sensationum nisi externarum; in homine autem solus intellectus recordatur operationum phantasia.

Ad tertiam respondeo, appetitum sensitivum non versari unquam circa ipsos actus sensus interni; nam in homine solus intellectus percipit huiusmodi operationes phantasia, quas absentes non concupiscit appetitus; sed iis tantum presentibus delectatur, & hæc sunt peccata cogitationis sensitivæ. Neque appetitus concupiscit delectationem formalem, quæ operatio est appetitus; sed delectationem causalem seu obiectivam, quæ est sensatio aliqua externa.

SECTIO III.

De speciebus impressis sensus interni.

Explicatis obiectis sensus interni, sequuntur species obiectorum illorum vicariæ, de quibus præter ea, quæ generatim de speciebus sensuum dicta sunt *q. 1.* duo supersunt: primum ad quænam obiecta percipienda sensus communis egeat speciebus; secundum quænam sit causa productiva huiusmodi specierum.

§. 1.

Ad quænam obiecta sensus communis egeat speciebus.

Sensus internus, ut dixi, cognoscit obiecta præsentia, quæ actu cognoscuntur ab externo sensui: cognoscit etiam absentia, eorum etiam convenientiam & disconvenientiam, & demum etiam recordatur & reminiscitur ea olim fuisse cognita. De singulis illis difficultas est, utrum sensus internus exigit species.

Ratio enim dubitandi primum est, quia non vi-

detur exigere sensus communis species ad primam obiectorum cognitionem; vel enim eas exigeret ut per eas determinaretur, vel ut completetur: non primum, quia sufficienter determinari potest per actualem operationem sensus externi, propter sympathiam inter potentias animæ; sicut appetitus, qui est in corde, sufficienter determinatur per operationem phantasia: neque secundum, quia appetitus est completus ad suas operationes: ergo & sensus, qui est perfectior appetitu. Imò si est completus ipse sensus ad producendas in se species impressas, multo etiam magis est completus ad producendam speciem ipsam expressam, quæ sensatio est.

Secundò. Vel una & eadem species repræsentat obiectum, & sensationem externam; vel duæ. Non una, quia sæpe cognoscitur obiectum non cognita illius sensatione; nam sæpe cogitans Petrum, non cogito me illum vidisse, aut etiam videre. Non duæ, quia posset cognosci sensatio nullo cognito obiecto.

Tertiò, quando quis videt & fugit lupum, vel percipit disconvenientiam illam lupi per speciem ipsam lupi, vel per diuersam. Si per eandem: ergo lupus videns lupum cognoscere illum debet ut disconvenientem; si per diuersam, non apparet à quo producta fuerit illa species.

Dico primò, sensum internum egere speciebus impressis ad recordationem præteritorum, & ad primam etiam eorum cognitionem.

Primum enim de recordatione res comperta est, quia ut potentia indifferens ad plura obiecta percipienda, qualis est sensus communis, determinetur ad unum potius percipiendum quam ad aliud, necesse est ut ab alio determinetur, nisi sit potentia libera: sed quando absens est obiectum, non potest memoria sensitiva determinari per aliud quam per species; obiectum enim absens est. Sensus etiam externus feratur, ut in somnis: ergo ad recordationem sensus communis exigit necessarid species; & hoc communiter admittitur ab iis omnibus, qui non negant vllas omnino species.

Secundò dari etiam species in sensu interno ad primam cognitionem obiectorum, multi negant. Ratio tamen eadem est, quam olim generatim attuli pro existentia specierum; quia scilicet potentia de se incompleta ad productionem alicuius effectus necessarid exigit consortium alicuius alterius à quo compleatur; sed potentia sensitiva interna est de se incompleta ad productionem speciei expressæ: ergo debet compleri ab aliquo alio principio; si enim contineret speciem expressam obiectorum omnium, deberet etiam continere omnia obiecta: non completur ab obiecto quod remotum est; non à sensu externo etiam remoto: ergo completur à specie.

Ad primam ergo respondeo, necessarias esse interno sensui species, tum ut effectivè determinetur, tum ut compleatur: neutrum autem effici ab alio potest, quam à specie. Appetitus per solam determinatur sympathiam à sensu interno; quia non debet effectivè determinari; sensus autem effectivè determinatur & completur; actus enim potentie sensitivæ assimilatio est potentie cum obiecto, ad quam obiectum debet concurrere, ut probant olim. Hoc autem non convenit appetitui, qui propterea completus est ad suas omnes operationes. De causa verò productiva specierum mox videro.

Ad secundam respondeo sensationem externam, & obiectum repræsentari sensui communi per unam speciem omnino indivisibilem, diuersam ab ea quæ solum repræsentaret obiectum. Ratio est, quia species quæ repræsentat imaginem alicuius

Secunda dubitatio.

Tertia dubitatio.

Species memorie.

Ad primam cognitionem.

Solutio primæ dubitatio.

Solutio secundæ.

rei.

rei, rem etiam illam necessariò repræsentat: species expressa, seu sensatio externa est imago obiecti: ergo species quæ illam repræsentat, necessariò etiam repræsentat obiectum. Ad probationem fateor obiectum non cognosci unquam à sensu interno, quin cognoscatur etiam simul sensatio externa, saltem confusè; nunquam v. g. imaginatio cogitat Petrum, nisi tanquam illum videat, audiat, tangat.

Ad tertiam vt respondeam, videndum est

§. II.

Quanam sit causa productiua huiusmodi specierum.

Tria genera specierum.

EX iis, quæ hætenus dixi, tria in sensu interno distingui debere genera specierum; primò enim alia sunt species rerum quas sensus externus actu percipit, aut alias percepit, quæ vocantur species sensatæ: secundò alia sunt species ex sensatis compositæ, vt species montis aurei, composita ex specie montis, & specie auri: tertio alia sunt species insensatæ, quibus aliquid sensu externo cognitum cognoscitur sub alia ratione ignota sensui externo, vt cum lupus vt disconueniens cognoscitur ab oue. Queritur nunc, quamnam causa specierum illarum omnium esse possit productiua.

Triplex dubitatio.

Ratio enim dubitandi primò est; quia species expressa, quæ remota est à cerebro, non potest in ipso cerebro producere speciem impressam: sensatio tactus, quæ fit in pede, quando v. g. ille vitur, est species expressa remota à cerebro: ergo per illam sensationem externam non potest produci species impressa sensui externo necessaria vel ad primam cognitionem, vel ad recordationem.

Secundò. Si sensatio externa producit speciem illam impressam, vel producit illam vt causa principalis, vel vt causa instrumentalis. Non primum, quia species impressa cum sit ens permanens, videtur esse aliquid perfectius, quam species expressa, quæ statim corrumpitur. Non secundum, quia non est excogitabilis alia vlla causa produciens principaliter speciem impressam.

Tertio. Si sensatio externa esset causa productiua specierum sensus interni, esset etiam causa illarum conseruatua; nam species penderet in conseruari à causa per quam producuntur: sed sensatio non conseruat huiusmodi species, quæ illa extincta permanent: ergo neque illas producit.

Conclusio tripartita.

Dico secundò, species sensus interni, siue ad primam obiecti cognitionem, siue ad eius recordationem produci ipsa externa sensatione, à qua producuntur etiam species omnes insensatæ, quibus cognoscitur conuenientia, vel disconuenientia obiectorum.

Species ad primam cognitionem.

Prima pars de prima obiecti cognitione communis est inter Doctores. Ratio est, quia species illa impressa non potest produci ab ipso obiecto; nam obiectum visibile v. g. non potest producere species per medium opacum, est autem opacum medium ab oculo ad cerebrum. Neque produci potest à sensu externo, qui est distans à cerebro; neque à sensu interno, qui sicut est incompletus ad productionem speciei expressæ, sic est incompletus & indeterminatus ad productionem speciei impressæ, ad quam deberet ab extrinseco determinari: ergo reliquum est, vt sola sensatio externa producat speciem impressam sui vsque ad cerebrum; alia enim etiam obiecta produciunt species impressas, per quas repræsentantur.

A Secunda pars de speciebus memoriæ sequitur ex eo, quod dictum nuper est, nullam potentiam sensitivam posse reflexè cognoscere suum actum: ergo sensatio interna non potest producere sui species in ipso sensu interno, alioqui sensus internus cognosceret reflexè suam sensationem præteritam, quam species illa impressa repræsentaret: ergo species omnes memoriæ sensitivæ producuntur ab ipsa externa sensatione.

Tertia pars de speciebus, quibus cognoscitur aliquid nullo perceptum externo sensu, est difficilior; volunt enim plurimi Doctores eas infusas brutis esse à Deo, & hunc esse instinctum brutorum; quod mihi sanè parum videtur probabile, si aliter replicari possit causa productiua istarum specierum, sine speciali ea infusione à Deo. Dixi ergo eas species, cum illæ sunt, quæ repræsentant obiecta percepta externo sensu, produci à sola externa sensatione. Ovis v. g. videt lupum, & eius recipit speciem in phantasia. Hæc anima ouis, posita naturali antipathia, quam habet cum lupo, talis est, vt determinetur per speciem lupi, ad illum apprehendendum vt inimicum, quem alter lupo vt amicum apprehendit, etiam si speciem omnino similem habeat illi quam habet ouis; quia lupo habet phantasiam determinatam ad apprehendendum alium lupum vt amicum, posita tali specie.

C Ratio ergo est, quia phantasia ouis sufficienter determinari potest posita specie lupi visi ad illum apprehendendum vt inimicum, si habeat naturalem antipathiam cum lupo, & sensum internum determinatum ex se ad talem apprehensionem posita tali specie lupi: sed ouis habet naturalem antipathiam, & sensum internum ita determinatum: ergo species illa quæ produciuntur ab externa sensatione in sensu interno ipsius ouis, sufficienter illam determinat ad cognitionem disconuenientie cum lupo.

Ad primam respondeo, speciem expressam sensus externi agere per totum medium spatium vsque ad cerebrum, per nervos scilicet, & spiritus, eo modo quo obiectum remotum produciunt species per totum aërem.

D Ad secundam respondeo sensationem externam esse causam principalem specierum impressarum sensus interni, & esse nobiliorem simpliciter, cum sit aliquid vitale: species autem impressa non sit vivens.

Ad tertiam respondeo species quidem sensuum externorum pendere in conseruari à causa, per quam producuntur; species autem sensus interni pendere vel à solo Deo, vel certè ab ipso cerebro, & spiritibus, in quibus tanquam in subiecto sunt, & conseruantur ad memoriæ.

SECTIO IV.

De ipso actu sensus interni.

E Quæcunque de hoc actu disputari possunt, ferè constant ex iis quæ dixi de variis muneribus interni sensus; quod autem de memoria brutorum esse posset difficile, satis erit perspicuum ex iis quæ de memoria intellectiva hominis disputanda sunt in sequentibus. Duo igitur restant propria huius actus: primò an sensus ille internus brutorum rationis aliquid habeat; siue vtrum actus phantasie brutorum non sit nisi simplex apprehensio; an verò iudicium etiam sit & discursus: secundò vtrum internus saltem sensus hominis discursat.

§. I.